

SÜT DEVESİ YETİŞTİRİCİLİĞİ BAKIM-YÖNETİM KILAVUZU

Bernard FAYE
Gaukhar KONUSPAYEVA
Atakan KOÇ

© Copyright 2021

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi A.Ş.'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kağıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN

978-625-7401-39-5

Kitap Adı

Süt Devesi Yetiştiriciliği Bakım-Yönetim Kılavuzu

Yazarlar

Bernard FAYE

ORCID iD: 0000-0002-5762-5453

Gaukhar KONUSPAYEVA

ORCID iD: 0000-0003-0171-3582

Atakan KOÇ

ORCID iD: 0000-0001-5324-4154

Yayın Koordinatörü

Yasin Dilmen

Sayfa ve Kapak Tasarımı

Akademisyen Dizgi Ünitesi

Yayıncı Sertifika No

47518

Baskı ve Cilt

Vadi Matbaacılık

Bisac Code

TEC003020

GENEL DAĞITIM

Akademisyen Kitabevi A.Ş.

Halk Sokak 5 / A

Yenişehir / Ankara

Tel: 0312 431 16 33

siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

Bu kitap "DEVESÜTÜ - Akdeniz havzasında deve sütü üretimini, işlenmesini ve tüketimini artırmak (CAMELMILK - Boost the production, processing and consumption of camel milk in the Mediterranean basin)" başlıklı 1832 numaralı Proje (AB PRIMA Programı) çerçevesinde yazılmıştır.

İÇİNDEKİLER

Giriş	ix
-------------	----

BÖLÜM 1

BÜYÜK DEVEGİLLERİN FİZYOLOJİK TEMELLERİ	1
1. Büyük Devegillerin Yaşam Döngüsü.....	1

BÖLÜM 2

ÜREMENİN FİZYOLOJİK TEMELLERİ	5
2.1. Dişi Develerde Eşeyssel Döngü	5
2.2. Erkek Develerde Eşeyssel Döngü.....	6
2.3. Çiftleşme	10
2.4. Gebelik	11
2.5. Doğum	12

BÖLÜM 3

LAKTASYON FİZYOLOJİSİNİN TEMELLERİ	17
3.1. Memenin Morfolojisi.....	17
3.2. Sütün Akışı.....	18
3.3. Laktasyon Eğrisi	20

BÖLÜM 4

BESLEME VE SİNDİRİMİN FİZYOLOJİK TEMELLERİ	23
4.1. Büyük Devegillerde Sindirim.....	23
4.2. Büyük Devegillerin Beslenmesi.....	25
4.2.1. Beslenme Davranışı	25
4.2.2. Yem Tüketimi	27

4.2.3. Yağ Rezervlerinin Depolanması Ve Kullanılması	27
4.2.4. Su İhtiyacı	28
Süt Deveciliğinde Teknik Yönetim	31

BÖLÜM 5

ÜREMENİN YÖNETİMİ	31
5.1. Çiftleştirme	31
4.1. Gebelik Tanısı.....	32
5.3. Doğuma Yardımı	36
5.4. Yeni Doğan Deve Yavrusunun (Buduğun) Bakım-Yönetimi.....	37
5.5. Yavru Kabullendirme (Yakma) Teknikleri.....	40
5.6. Damızlık Erkeklerin Bakım-Yönetimi	42
5.7. Üreme Biyoteknolojisi	45
5.7.1. Yapay Tohumlama (YT)	45
5.7.2. Embriyo Aktarımı (EA).....	46

BÖLÜM 6

SAĞIM YÖNETİMİ	49
6.1. Yavru Devenin Varlığında.....	49
6.2. Sağım Sayısı Ve Aralığı	50
6.3. Sağım Şekilleri	51
6.4. Süt Sağımı ve Kalitesi	54
6.5. Develerin Makineli Sağıma Alıştırılması.....	55
6.6. Sağım Hijyeni	57

BÖLÜM 7

GENÇ DEVELERİN (BUDUKLARIN) YETİŞTİRİLMESİ	63
7.1. Genç Develerin Yaşama Gücü	63
7.2. Sütten Kesme.....	65
6.2. Büyümenin Kontrolü ve Ölçülmesi	67

BÖLÜM 8

BESLEMENİN YÖNETİMİ.....	71
8.1. Besin Madde İhtiyaçları	71
8.1.1. Enerji İhtiyacı.....	71
7.1.2. Protein İhtiyacı	72

7.1.4. Mineral ve Vitamin İhtiyaçları	73
8.2. Potansiyel Yem Kaynakları	75
8.3. Rasyon Hesaplaması	78

BÖLÜM 9

SAĞLIK YÖNETİMİ	81
9.1. Zapt Etme Teknikleri	81
9.1.1. Başın Zapt Edilmesi	82
9.1.2. Ayakların Zapt Edilmesi	88
9.1. Büyük Devegillerde Sakinleştirme ve Anestezi	96
9.3. Klinik Muayene ve Örnek Alma	99
9.3.1. Genel Klinik Değerlendirme	99
9.3.2. Kan Alma	102
9.3.3. Diğer Örnekleme Yöntemleri	104
9.4. Analizlerin Yorumlanması	106
9.5. Büyük Devegillerde Hastalıklar ve Rahatsızlıklar	108
9.5.1. Deri Problemleri	108
9.5.2. Dış Parazitler	112
9.5.3. İç Parazitler	115
9.5.4. Hareket (Lokomosyon) Bozuklukları	117
9.5.5. Sindirim Bozuklukları	121
9.5.6. Solunum Yolu Problemleri	122
9.5.7. Üreme Patolojileri	123
9.5.8. Göz ve Sinüs Hastalıkları	126
9.5.9. Başlıca Bulaşıcı Hastalıklar	128
9.5.10. Otopsi	129
Süt Devesi İşletmelerinin Ekonomi Yönetimi	134

BÖLÜM 10

HAYVANLARIN NUMARALANMASI	135
10.1. Numaralama Çeşitleri	135
10.2. İşletme Veri Tabanının Oluşturulması	138

BÖLÜM 11

SÜRÜ KOMPOZİSYONU (DEMOGRAFİK MODEL)..... 141

BÖLÜM 12

EKONOMİK KARLILIK DEĞERLENDİRME MODELİ 145

12.1. Harcama Kalemleri 145

12.2. Ürünler 148

12.3. Nihai Karlılık..... 148

BÖLÜM 13

FERMENTE SÜT: GELENEKSELDEN SÜT ENDÜSTRİSİNE 151

BÖLÜM 14

PASTÖRİZE DEVE SÜTÜ..... 153

BÖLÜM 15

STERİLİZE SÜT 155

BÖLÜM 16

DEVE YOĞURDU 157

BÖLÜM 17

DEVE TEREYAĞI 159

BÖLÜM 18

DEVE PEYNİRİ 161

BÖLÜM 19

DEVE SÜTTOZU 165

BÖLÜM 20

DEVE SÜTÜNDEN ÜRETİLEN DİĞER SÜT ÜRÜNLERİ 167

BÖLÜM 21

DEVE SÜTÜNÜN GIDA AMACI DIŞINDA İŞLENMESİ..... 169

SONUÇ..... 173**ÖZGEÇMİŞLER 175**